

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över betänkandet Nämndemannauppdraget – breddad rekrytering och kvalificerad medverkan (SOU 2013:49)**

Med anledning av att Riksdagens ombudsmän beretts tillfälle att lämna synpunkter på innehållet i rubricerat betänkande får jag framföra följande.

Inledning

De skäl som motiverat deltagande av nämndemän i rättskipningen har fortfarande bärkraft. Det är alltså fråga om att ge allmänheten insyn i verksamheten och att till skapa en garanti för att verksamheten ligger i linje med allmänna värderingar. Samtidigt måste rättskipningen fungera någorlunda effektivt. Ett system med många ledamöter i rätten är tungrott. Utredningen har i sina förslag dels analyserat i vilka mål nämndemän ska delta, dels hur många nämndemän som ska ingå i rätten. Enligt min mening är analysen riktig och förslagen goda. Resultatet blir att färre nämndemän än nu behöver rekryteras vilket bör leda till att de nuvarande svårigheterna att hitta goda kandidater minskar – till gagn för rättskipningen. Dessutom skapas ekonomiska möjligheter att förbättra nämndemännens ersättningsvillkor.

Antalet nämndemän

Jag tillstyrker förslagen i avsnitt 4.3.3.

Nämndemannamedverkan i tingsrätt**Brottmål**

Straffprocessutredningen har i sitt betänkande SOU 2013:17 föreslagit regler om nämndemannamedverkan som bygger på det påföljdsyrkande som utredningen föreslagit att åklagaren ska framställa. Nämndemannautredningens betänkande utgår från den nu gällande ordningen enligt vilken åklagaren inte är skyldig att framställa något påföljdsyrkande före huvudförhandlingen. I praktiken blir det inte stor skillnad mellan de båda förslagen och jag tillstyrker det nu framlagda förslaget om en tvåårsgräns samt övriga förslag i avsnitt 4.4.4.

Domstolsärenden

Jag tillstyrker förslagen i avsnitt 4.6.2.

Nämndemannamedverkan i förvaltningsrätt

Förvaltningsrätterna handlägger många olika typer av mål och behovet av nämndemannamedverkan skiftar. Det är därför inte möjligt att med en generell regel bestämma i vilka fall nämndemän ska delta. I gällande lag föreskrivs att nämndemän inte behöver delta i mål av enkel beskaffenhet. Utredningen föreslår att huvudregeln, i enlighet med vad som gäller för tvistemål i tingsrätt, ska vara att rätten är domför med en juristdomare och att det i stället ska finnas regler om när nämndemän ska delta. Eftersom merparten av förvaltningsrätternas mål redan enligt gällande ordning avgörs utan nämndemän är den lagstiftningstekniken att föredra. Den föreslagna bestämmelsen pekar på ett bra sätt ut de mål där nämndemannamedverkan är värdefull och jag tillstyrker förslagen i avsnitt 4.8.3.

Nämndemannamedverkan i hovrätt

Under de år som gått sedan nämndemän infördes i hovrätterna har hovrättsarbetet förändrats. Den viktigaste uppgiften för hovrätten är att granska de tingsrättsavgöranden som överklagas och rätta till eventuella felaktigheter. I detta arbete innebär nämndemannamedverkan ett ganska begränsat mervärde. Jag tillstyrker därför förslaget att nämndemän inte längre ska medverka i hovrätten.

Nämndemannamedverkan i kammarrätt

De skäl som kan åberopas mot nämndemannamedverkan i hovrätt gäller även för kammarrätt. Jag tillstyrker därför förslaget i avsnitt 4.10.2.

Lämpliga nämndemän

Jag tillstyrker förslagen i avsnitten 5.6.1. och 5.6.2.

Rekrytering och val av nämndemän

Enligt gällande ordning rekryteras nämndemän huvudsakligen bland de knappt 300 000 personer som är medlemmar i ett politiskt parti. Medelåldern bland nämndemännen är hög. För att tillgodose syftena med lekmannamedverkan är det angeläget att hitta ett system som erbjuder ett bredare rekryteringsunderlag. Utredningens förslag innebär, som utredningen själv varit inne på, vissa risker för att olämpliga personer utses. Emellertid finns den risken redan med dagens ordning och jag anser att det föreslagna systemet inte erbjuder sämre garantier än dagens system för att endast lämpliga personer tjänstgör i våra domstolar. Jag tillstyrker förslagen i kapitel 6.

Entledigande och avstängning

Jag tillstyrker förslagen i kapitel 7.

Övrigt

Jag har inga synpunkter på förslagen i övrigt.

Lars Lindström

Erika Bergman
föredragande

I beredningen av yttrandet har byråchefen Carina Bring Sjögren deltagit.